

Lijkvindingen: ontdekken van de doodsoorzaak lukt bijna altijd

De dode die pas na een week werd gevonden in zijn flatje in Groningen vormt geen uitzondering. Hij leefde een eenzaam bestaan. Achter lijkvindingen, als vorige week, zitten ook andere verhalen.

INA REITZEMA

Soms liggen mensen heel lang dood in huis voordat ze worden gevonden. In de provincie Groningen was acht maanden vorig jaar het twijfelachtige record.

Suicide was in dit geval de doodsoorzaak, vertelt forensisch arts Jan Broer van de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Groningen. „Deze persoon had alles goed voorbereid en leidde een zeer geïsoleerd leven.” Maar het kan veel erger. In 2014 werd in de stad een man gevonden die drie jaar lang dood in huis lag. Hij stierf een natuurlijke dood.

Als een dode enige of langere tijd na zijn sterven wordt gevonden, is altijd de eerste vraag: is hij of zij een natuurlijke dood gestorven? „We proberen in korte tijd de doodsoorzaak te schetsen.”

Bij 47 sterfgevallen in Groningen in de laatste twaalf maanden was de datum van overlijden onbekend. De GGD-schouwarts werkt bij deze zogeheten lijkvindingen altijd nauw samen met forensische en tactische experts van de politie. „In een thuis situatie kijken we allereerst heel zorgvuldig rond: staan deuren of ramen open, zijn er aanwijzingen dat anderen de woning hebben betreden, want dat kan duiden op een misdrijf.”

Broer, ook arts maatschappij en gezondheid, gaat zo snel mogelijk de slaap- en badkamer in. „Daar bewaren de meeste mensen hun medicijnen.” Medicatie is een bron van informatie. Had iemand bijvoorbeeld hartklachten of slikte de persoon antidepressiva in verband met geestelijke problemen? „De prullenbak is ook altijd belangrijk. Veel lege medicijnstrips kunnen duiden op een overdosis. Als we de naam van de huisarts of andere zorgverleners kunnen achterhalen, nemen we daar contact mee op om de medische voorgeschiedenis vertrouwelijk door te nemen.”

De onderzoekers gaan ervan uit dat dertig van de 47 mensen waarbij sprake was van lijkvinding een natuurlijke dood (vaak hartfalen of herseninfarct) zijn gestorven. De rest bezweek door zelfmoord (tien) of door een ongeval.

Verhanging komt onder zelfdodingen het meeste voor. Vaak zijn dit duidelijke cases, maar in bijzondere gevallen blijft de twijfel. Vorig jaar nog werden Broer en de politie

Verrichtingen Forensisch Geneeskunde GGD Groningen

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Lijkschouw totaal	466	469	531	503	461	525	543
Natuurlijke dood	98	82	82	95	78	90	90
Niet-natuurlijke dood	257	261	275	245	237	258	251
● zelfdoding	82	72	90	82	70	88	76
● doodslag-misdrijf	5	5	7	6	5	4	4
● ongeval overig	60	75	86	81	102	117	111
● onbekende oorzaak	69	70	46	39	23	18	19
● ongeval bedrijf						2	4
● ongeval verkeer	41	39	46	37	37	29	37
Euthanasie	111	126	173	163	146	177	202

‘We proberen in korte tijd de doodsoorzaak te schetsen’

geconfronteerd met iemand hangend aan een balk, de handen met tiewraps op de rug gebonden. Een misdrijf, dachten ze in eerste instantie. Maar na zorgvuldig onderzoek concludeerden ze dat de overledene zeer waarschijnlijk zijn eigen handen vastzette om er zeker van te zijn dat zijn laatste daad zou slagen.

Soms is het andersom en blijkt een zaak die als zelfmoord de boeken inging uiteindelijk toch een moord. Broer haalt een wat oudere zaak aan: een man kwam bij de politie met een opmerkelijke bekentenis. Zijn vrouw was jaren eerder gevonden aan een touw. Het gearrangeerde huwelijk – het stel kwam oor-

spronkelijk uit het Midden-Oosten – was slecht. Verhanging, was de conclusie van het onderzoeksteam. Maar een kind van het stel had gezien dat zijn vader bij de verhanging was en sprak daar soms over. De man kreeg wroeging en biechtte alsnog op dat hij haar had gedwongen. De bekentenis sloeg in als een bom. „Ik heb direct het dossier erbij gepakt. Wat hebben we gemist? Het laat zien dat we altijd alert moeten zijn”, aldus Broer, die uit privacyoverwegingen niet dieper op de zaak kan ingaan. De man werd alsnog door de rechter veroordeeld.

Bij bijna de helft van de in totaal 543 lijkschouwen die de GGD Groningen uitvoerde in 2017 was sprake van een niet-natuurlijke dood. Verreweg het vaakst ging het om euthanasie, een ongeval of zelfdoding. In vier gevallen was er sprake van doodslag of een misdrijf.

In negentien gevallen is de doodsoorzaak onbekend gebleven. Dat kan bijvoorbeeld gaan om iemand

die in het water wordt gevonden. Als niet hard gemaakt kan worden of het om suicide gaat of om een ongeval, blijft de oorzaak onbekend. Deze groep is de laatste jaren fors afgenomen doordat onderzoekstechnieken zijn verbeterd en door een ander systeem van administreren.

Het aantal mensen dat in eenzaamheid sterft neemt toe. De afgelopen twaalf maanden werden in Groningen twaalf personen pas na tien dagen gevonden. Twee van hen nog veel later, één dus pas na acht maanden. Omdat niemand ze miste. „Hun sociale netwerk is zeer klein geworden.” Dat baart Broer zorgen. „Je gunt het mensen niet dat ze in hun eentje depressief zijn en alleen sterven. Burgers en professionele zorgverleners moeten proberen deze mensen weer te betrekken bij het leven.”

Probleem is dat deze groep – veelal met psychische problemen, geldzorgen, verslaving – zorg mijdt, geen hulp vraagt of wil en steeds meer

geïsoleerd raakt. In deze gevallen kan de Gemeentelijke Gezondheidsdienst uitkomst bieden. „Wij zijn er voor degene die niet om hulp vraagt, maar wel in een zorgwekkende situatie zit”, vat Annette von Unruh de bemoeizorg van de GGD samen. Ze is coördinator problematische woonhygiëne.

Maar hoe vind je deze mensen? „Dat valt niet mee. De samenleving wordt steeds individualistischer, eigen verantwoordelijkheid staat voorop”, aldus Von Unruh. De praktijk leert dat ‘probleemgevallen’ vaak pas gevonden worden na klachten van omwonenden: stankoverlast, ongedierte, geschreeuw, onaangepast gedrag. Ze zitten niet te wachten op bemoeienis. „Dreiging met dwang is bijna altijd voldoende om mensen te laten meewerken.”

Veel mensen leven echter teruggetrokken zonder anderen tot last te zijn. Zij blijven onder de radar en liggen soms lang dood in huis voordat ze worden gevonden.